

Lakiosasto

27.10.1999

Työeläkelaitoksille

I MUUTOKSIA VALTION ELÄKELAKIIN VUODEN 2000 ALUSTA**II MUUTOKSENHAKU KIRKON ELÄKEASIOISSA KAKSIPORTAISEKSI**

1

MUUTOKSIA VALTION ELÄKELAKIIN VUODEN 2000 ALUSTA

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 5 pykälän muuttamisesta (HE 118/1999 vp) annettiin eduskunnalle 22.10.1999. Muutokset vastaavat soveltuvin osin niitä yksityisen alan eläkejärjestelmässä toteutettavia muutoksia, jotka perustuvat Kari Puron työryhmän esityksiin ja joista kerrottiin yleiskirjeessä A 23/99 (HE 93/1999 vp). Kuntien eläkejärjestelmään valmistellaan samanlaisia muutoksia.

Esityksen mukaan työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä oleva tulevan ajan vaatimus poistetaan ja työttömyyseläkkeen määräytymistä muutetaan siten, että jatkossa työttömyyseläkkeeseen ei enää lisätä tulevan ajan eläkkeenosaa. Tulevan ajan eläkkeenosaa lisättäisiin kuitenkin eläkkeeseen sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi samoin kuin perhe-eläkkeissä. Työttömyyseläkettä koskevien muutosten voimaantulo on lähes samanlainen kuin yksityissektorin eläkelakeihin esitetystä muutoksesta. Valtiolla ei kuitenkaan edellytetä aikaisempien säännösten alaisuuteen jäämiseksi, että palvelussuhde olisi päätetty ennen 1.8.1999.

Varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennystä muutetaan 0,5 prosentista 0,4 prosenttiin kuukautta kohden. Valtion eläkejärjestelmässä ei ole lykkäyskorotusta.

Lisäksi yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja ehdotetaan korotettavaksi 58 vuodesta 60 vuoteen. Ikäraja säilyy 58 vuodessa vuonna 1943 tai sitä ennen syntyneillä sekä sellaisilla 1944-1946 syntyneillä, joilla oli oikeus valita ns. erityinen eläkeikä, mutta jotka eivät ole tätä valintaoikeutta käyttäneet. Ikäraja nousee 59 vuoteen sellaisilla 1947 syntyneillä, jotka eivät käyttäneet valintaoikeuttaan. Näistä säännöksistä seuraa, että vuosina 1944-1947 syntyneillä saattaa olla oikeus yksilölliseen var-

Lakiosasto

27.10.1999

haiseläkkeeseen julkiselta puolelta, mutta ei yksityiseltä puolelta ennen 60 vuoden ikää.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1.1.2000.

2

MUUTOKSENHAKU KIRKON ELÄKEASIOISSA KAKSIPORTAISEKSI

Eduskunnalle on 8.10.1999 annettu hallituksen esitykset laiksi kirkkolain 24 luvun 5 a ja 10 §:n muuttamisesta (HE 95/1999 vp) sekä laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta (HE 96/1999 vp).

Kirkkolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutoksenhausta kaikkiin kirkkohallituksen kirkon eläkelain ja kirkon perhe-eläkelain nojalla antamiin päätöksiin säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaisissa ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaisissa.

Hallituksen esityksen mukaan muutoksenhausta tulee kaksiportainen. Kirkkohallituksen eläkettä koskevassa asiassa tekemästä päätöksestä haetaan muutosta ensin valtion eläkelautakunnalta ja sen päätöksestä vakuutusoikeudelta.

Lisäksi esityksiin sisältyy joitakin pienempiä muutosehdotuksia. Muun muassa kuntoutusta koskeva säännös muutetaan vastaamaan muualla työeläkelainsäädännössä voimassa olevia kuntoutussäännöksiä.

Molempiin hallituksen esityksiin sisältyvät lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samanaikaisesti ja mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

3

YLEISKIRJEEN LIITTEET

Tämän yleiskirjeen liitteinä ovat edellä mainitut hallituksen esitykset (HE 95, 96 ja 118/1999 vp). Muita hallituksen esityksiä voi suomen- ja ruotsinkielisinä tilata Oy Edita Ab:sta, puhelin (09) 5660 566.

ELÄKETURVAKESKUS

Markku Sirviö
Riitta Korpiluoma

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirkkolain 24 luvun 5 a ja 10 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kirkkolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutoksenhausta kaikkiin kirkkohallituksen kirkon eläkelain ja kirkon perhe-eläkelain nojalla antamiin päätöksiin säädetäisiin evankelis-luterilaisen kirkon eläkelais- ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelais- ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelais- ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelain ja kirkon perhe-eläkelain muutoksenhakusäännöksiä.

Evankelis-luterilaisen kirkon kirkollisko-

kous on lakkauttanut saarnalupajärjestelmän. Tämän vuoksi kirkkolaisissa olevat saarnalupajärjestelmään liittyneet valitusoikeuden rajoittamista koskevat valtuudet ehdotetaan poistettaviksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu sekä samanaikaisesti kuin erillisessä hallituksen esityksessä ehdotetut evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muutoksenhakua koskevat muutokset.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Kirkkolain (1054/1993) 24 luvun 5 a §:n mukaan muutoksenhausta kirkkohallituksen eläkettä koskevassa asiassa antamaan päätökseen säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaisissa (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaisissa (258/1970). Kirkon eläkelain ja kirkon perhe-eläkelain nojalla kirkkohallitus voi antaa muitakin päätöksiä kuin pelkästään eläkettä koskevia. Näitä ovat esimerkiksi kuntoutusta koskevat päätökset.

Nykyisin kirkon eläkelakien nojalla annettavista muista kuin eläkettä koskevista päätöksistä on haettava muutosta kirkkolain yleisten muutoksenhakusäännösten mukaisessa järjestyksessä korkeimmalta hallinto-oikeudelta, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Tämän vuoksi kirkkolain 24 luvun 5 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaikkiin kirkkohallituksen kirkon eläkelain ja kirkon perhe-eläkelain nojalla antamiin päätöksiin haettaisiin muutosta mainittujen eläkelakien muutoksenhakusäännösten mukaisesti.

Kirkolliskokous on 8 päivänä toukokuu-

ta 1999 kumonnut kirkkojärjestyksen (1055/1993) 2 luvun 6 §:n 4 momentin, jonka mukaan saarnaluvasta päättävät piispa ja tuomiokapituli. Tämä merkitsee sitä, että koko saarnalupajärjestelmä on lakkautettu. Tämän vuoksi kirkkolain 24 luvun 10 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa olevat valtuutuslausekkeet, joiden mukaan kirkkojärjestyksessä voidaan määrätä, ettei valittamalla saa hakea muutosta tuomiokapitulin päätökseen, joka koskee saarnalupaa tai saarnaluvan saaneen henkilön toimintaa, voidaan poistaa tarpeettomina.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotettu muutos yhtenäistäisi ja selkiinntäisi kirkon muutoksenhakumenettelyä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu kirkkohallituksessa ja kirkolliskokouksen talousvaliokunnassa sekä saarnalupatutkintoa koskevalta osin piispainkokouksessa ja kirkolliskokouksen perustevaliokunnassa. Kirkolliskokouksen lakivaliokunta on antanut esityksestä lausuntonsa.

Eläkepäätöksiä koskevasta muutoksenhakusäännöksestä on neuvoteltu Akava ry:n, Kunta-alan Unioni ry:n ja Seurakuntien Viran- ja Toimenhaltijain Liitto SVTL ry:n edustajien kanssa.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy eduskunnalle erikseen annettuun hallituksen esitykseen laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu sekä samanaikaisesti kuin erillisessä hallituksen esityksessä ehdotetut evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muutoksenhakua koskevat muutokset.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kirkkolain 24 luvun 5 a ja 10 §:n muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 24 luvun 5 a § ja 10 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta, sellaisena kuin niistä on 5 a § laissa 937/1996, seuraavasti:

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

5 a §

Valittaminen eläkepäätöksestä

Muutoksenhausta kirkkohallituksen evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelain (258/1970) nojalla antamaan päätökseen säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaisissa ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaisissa.

10 §

Valitusoikeuden rajoittaminen kirkkojärjestyksessä

Kirkkojärjestyksessä voidaan määrätä, ettei valittamalla saa hakea muutosta tuomiokapitulin päätökseen, joka koskee

1) jumalanpalvelusta ja kirkollista toimintaa sekä niiden hoitamista, kirkon käyttöä tai kolehtia;

3) papin tai lehtorin toimintaa virassa tai muussa tehtävässä taikka tähän toimintaan liittyviä oikeuksia tai velvollisuuksia, jollei ole kysymys kurinpitoasiasta; tai

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Helsingissä 8 päivänä lokakuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kulttuuriministeri *Suvi Lindén*

Laki**kirkkolain 24 luvun 5 a ja 10 §:n muuttamisesta**

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 24 luvun 5 a § ja 10 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta, sellaisena kuin niistä on 5 a § laissa 937/1996, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***24 luku****Alistaminen ja muutoksenhaku****5 a §***Valittaminen eläkepäätyksestä*

Muutoksenhausta kirkkohallituksen eläketä koskevassa asiassa antamaan päätökseen säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkeläisissä (298/66) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkeläisissä (258/70).

5 a §*Valittaminen eläkepäätyksestä*

Muutoksenhausta kirkkohallituksen evankelis-luterilaisen kirkon eläkeläin (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkeläin (258/1970) nojalla antamaan päätökseen säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläkeläisissä ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkeläisissä.

10 §*Valitusoikeuden rajoittaminen kirkkojärjestyksessä*

Kirkkojärjestyksessä voidaan määrätä, ettei valittamalla saa hakea muutosta tuomiokapitulien päätökseen, joka koskee

1) jumalanpalvelusta ja kirkollista toimintaa sekä niiden hoitamista, kirkon käyttöä, kolehtia tai saarnalupaa;

3) papin tai lehtorin ja saarnaluvan saaneen henkilön toimintaa virassa tai muussa tehtävässä taikka tähän toimintaan liittyviä oikeuksia tai velvollisuuksia, jollei ole kysymys kurinpitoasiasta; tai

10 §*Valitusoikeuden rajoittaminen kirkkojärjestyksessä*

Kirkkojärjestyksessä voidaan määrätä, ettei valittamalla saa hakea muutosta tuomiokapitulien päätökseen, joka koskee

1) jumalanpalvelusta ja kirkollista toimintaa sekä niiden hoitamista, kirkon käyttöä tai kolehtia;

3) papin tai lehtorin toimintaa virassa tai muussa tehtävässä taikka tähän toimintaan liittyviä oikeuksia tai velvollisuuksia, jollei ole kysymys kurinpitoasiasta; tai

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutoksenhausta eläkeasioissa tulisi kaksiportainen. Kirkkohallituksen eläkettä koskevassa asiassa tekemästä päätöksestä haettaisiin ensi asteen muutosta valtion eläkelautakunnalta ja valtion eläkelautakunnan päätöksestä haettaisiin muutosta vakuutusoikeudelta.

Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi ikäraja, josta lukien viranhaltija tai työntekijä voisi kuulua evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain piiriin. Lisäksi ehdotetaan muutoksia eläkkeen määräytymiseen lyhytaikaisissa tai alle vähimmäisrajan jäävissä palvelussuhteissa.

Edelleen ehdotetaan lain kuntoutusta koskeva säännös muutettavaksi vastaamaan muualla työeläkelainsäädännössä voimassa olevia kuntoutussäännöksiä siten, että kirkon eläkelain piiriin kuuluvalla viranhaltijalle ja työntekijälle myönnettäisiin kuntoutusetuusia soveltuvin osin valtion eläkelain säännösten mukaisesti.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu sekä samanaikaisesti kuin erillisessä hallituksen esityksessä ehdotettu kirkkolain muutos, joka koskee muutoksenhakua kirkkohallituksen eläkeasioissa antamista päätöksistä.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966), jäljempänä *kirkon eläkelaki*, muutoksenhakusäännökset muutettiin 15 päivänä joulukuuta 1996 voimaan tulleella lailla, jonka mukaan kirkon eläkeasioissa ylimmäksi muutoksenhakuasteeksi tuli korkeimman hallinto-oikeuden sijaan vakuutus-oikeus. Toisin kuin valtion ja kunnan eläkelainsäädännössä kirkon muutoksenhakujärjestelmä jäi edelleen yksiportaiseksi. Hyväksyessään kirkon muutoksenhakusäännökset eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy selvittämään mahdollisuutta muuttaa kirkon eläkelain valitusjärjestelmä kaksiportaiseksi siten, että kirkkohallituksen päätöksestä valittaisiin ensimmäisenä valitusasteena lautakuntaan.

Kirkon eläkelain 7 §:n 1 momentti ehdote-

taan eduskunnan edellyttämällä tavalla muutettavaksi siten, että kirkkohallituksen eläkeasiassa antamaan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla valtion eläkelautakuntaan. Valtion eläkelautakunnan toimimista ensimmäisenä valitusasteena voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, sillä kirkon eläkejärjestelmässä sovelletaan soveltuvin osin valtion eläkelain (280/1966) säännöksiä. Tällä järjestelyllä välttyään myös erillisen organisaation perustamiselta lukumääräisesti melko vähäisiä valituksia varten. Eläkelautakunnan päätöksestä haettaisiin muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen. Valitusoikeus olisi nykyistä vastaavasti eläkkeen hakijalla tai saajalla ja eläkeasiamiehellä.

Eläkeasiassa annettavan päätöksen valitus-aikaa ja tiedoksiantamista koskeva kirkon eläkelain 7 §:n 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännös koskisi kirkko-

hallituksen päätöksen lisäksi myös valtion eläkelautakunnan päätöksen tiedoksi antoa.

Kirkon eläkelain 7 a §:n 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että kirkkohallituksen tulisi toimittaa valituskirjelmä ja siitä annettu lausunto valtion eläkelautakunnalle tai, jos valitus koskee valtion eläkelautakunnan päätöstä, vakuutusosoikeuden käsiteltäväksi. Samoin ehdotetaan, että kirkkohallituksen väliaikaisesta päätöksestä ilmoitettaisiin muutoksenhakuelimelle, siis joko eläkelautakunnalle tai vakuutusosoikeudelle. Pykälän 4 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutusosoikeuden sijasta käytettäisiin ilmaisua muutoksenhakuelin, jolloin se käsitelisi sekä vakuutusosoikeuden että eläkelautakunnan.

Kirkon eläkelain 7 b §:n 2 momenttiin ehdotetaan yhdenmukaisesti edellä esitetyn kanssa lisättäväksi vakuutusosoikeuden rinnalle valtion eläkelautakunta.

Vakuutusosoikeuden maallikkojäsenistä käsiteltäessä vakuutusosoikeudessa kirkon eläkeasioita säädetään vakuutusosoikeudesta annetun lain (14/1958) 5 a ja 5 b §:ssä. Säännökset eivät koske valtion eläkelautakunnan kokoonpanoa. Näin ollen kirkon eläkelakiin ehdotetaan lisättäväksi lailla 296/1999 kumotun 7 e §:n tilalle uusi 7 e §, jonka mukaan valtion eläkelautakunnassa kirkon eläkeasioiden käsittelyyn osallistuisivat valtion eläkelain 23 a §:n nojalla määrätty jäsenet. Valtion eläkelautakunnan jäsenistä kolme on määrättävä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Siten keskusjärjestöihin kuuluvat kirkon palkansaajajärjestöt tulevat edustetuiksi keskusjärjestöjensä kautta eikä ole perusteltua valita keskusjärjestöedustajien lisäksi erillisiä kirkon palkansaaja- eikä myöskään työnantajaedustajia. Vakuutusosoikeudessakin riittävä kirkon työolojen tuntemus toteutuu keskusjärjestöedustajien kautta.

Kirkon eläkelain 1 §:n 4 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei laki koskisi viranhaltijaa tai työntekijää ennen sen vuoden alkamista, jona hän täyttää 14 vuotta. Vastaava ikäraja on muun muassa työntekijäin eläkelain (395/1961) 1 §:n 1 momentissa ja kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 1 §:n 1 momentissa. Alaikärajan määrittäminen on tarkoituksenmukaista, koska kirkkohallituksen palvelussuhderekisteriin kerätään vähintään yhden kuukauden jatkuneen palveluksen lisäksi nykyisin myös niin sanotut pätkätyöt, eli kaikki vähäisetkin työ-

suhteet. Seurakunnissa on 14 vuotta nuorempia työntekijöitä erilaisissa vähäisissä ja tilapäisissä, työsuhteeksi luokiteltavissa töissä.

Kirkon eläkelain 1 a §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan ennen 1 päivänä tammikuuta 1987 päättyntä palvelusta ei eläkettä määrättäessä voitaisi liittää eläkeajaksi alle kuukauden jatkuneeseen tai valtion eläkelain 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa määritellyn vähimmäisrajan alle jääneeseen palvelussuhteeseen. Näiden niin sanottujen pätkätöiden saattamisella työeläketurvan piiriin pyrittiin 1 päivänä tammikuuta 1998 voimaan tulleella kirkon eläkelain muutoksella turvaamaan eläkkeen karttuminen myös lyhyistä palvelussuhteista ja alle vähimmäisrajan jäävistä palveluksista. Tarkoituksena ei kuitenkaan ollut, että eläke määräytyisi myös ennen 1 päivää tammikuuta 1987 päättyneistä palveluksista satunnaisen, muutaman päivän työntöön perusteella.

Kirkon eläkelakiin ehdotetaan lisättäväksi valtion eläkelain 6 §:n 1 momentin 3 kohdasta poiketen uusi 4 b §, jonka mukaan eläkeajasta ei vähennettäisi palkatonta keskeytysaikaa, vaikka henkilö sen aikana olisikin ollut toisen eläkelain piiriin kuuluvassa työssä, jos tämä palkaton aika on jatkunut yhdenjaksoisesti alle kuukauden. Vajaa kuukausi luettaisiin tällöin eläkeajaksi, mikä helpottaisi ja nopeuttaisi rekisterinpitoa ja eläkekäsittelyä. Työnantajien ei myöskään tarvitsisi ilmoittaa jokaista palkatonta päivää erikseen. Ehdotettu säännös vastaa kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 4 §:n 2 momentin 3 kohdan määräystä.

Kirkon eläkelain 5 b §:n mukaan työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi voidaan viranhaltijalle, työntekijälle ja eläkkeensaajalle antaa lääkintähuoltoa, koulutusta ja työhuoltoa. Kuntoutustoiminnan tavoitteena on ollut kirkon työntekijöiden työkyvyn alenemisen ennaltaehkäisy sekä työ- ja toimintakykyisyyden parantaminen. Kuntoutuksen antaminen on harkinnanvaraista. Uusien kuntoutusta koskevien säännösten tultua voimaan muussa työeläkelainsäädännössä, ovat kuntoutusta hakevien henkilöiden yhteydenotot sekä vaatimukset työhön ja työjärjestelyihin sekä ammatilliseen kuntoutukseen lisääntyneet. Valtion eläkelain muuttamista koskevilla laeilla 618/1991 ja 1671/1995 on valtion eläkelakiin lisätty 18 b—18 f §, jotka koskevat ammatillista kuntoutusta sekä siihen liittyvää

lääkinnällistä kuntousta, kuntoutusrahaa, kuntoutusavustusta ja kuntoutuskorotusta.

Kirkon eläkelain 1 §:n mukaan virka- tai työsuhteessa evankelis-luterilaiseen kirkkoon, sen seurakuntaan, seurakuntainliittoon tai muuhun seurakuntain yhtymään olevalla henkilöllä on oikeus vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aikaeläkkeeseen soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä. Tämän vuoksi pidetään perusteltuna valtion eläkelaisissa olevien kuntoutussäännösten ottamista soveltuvin osin myös kirkon eläkejärjestelmään. Kirkon eläkelain 5 b § ehdotetaan muutettavaksi siten, että tässä laissa tarkoitettulle edunsaajalle myönnettäisiin kuntoutusetuuksia soveltuvin osin valtion eläkelain mukaan. Kirkon eläkelain piiriin kuuluvat tulisivat tällä tavalla samantasoisten kuntoutusetuuksien piiriin kuin muut työeläkevakuutetut eikä mahdollisia kuntoutus- tai eläke-etujen menetyksiä tahtuisi.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotettujen muutosten vaikutukset eläkkeen määrään ja kustannuksiin ovat vähäiset. Kirkon tulee kuitenkin varautua suorittamaan valtion eläkelautakunnalle kirkon eläkeasioiden käsittelystä aiheutuvat kulut. Kirkkohallituksen eläkeoimiston työmäärä lisääntyy jonkin verran, samoin atk-kulut lisääntyvät.

Kuntoutuksella pyritään pitkällä aikavälillä kirkon eläkemenojen vähentämiseen. Ammatillinen kuntoutus on kunkin kuntoutettavan kohdalla yksilöllistä. Ennen toimenpiteitä on laadittava kuntoutussuunnitelma, jonka valmisteleminen yhdessä kuntoutujan ja yhteistyötahojen kanssa selvittelyineen, työpaikkakäynteineen ja yhteydenpitoineen on aikaa vievää. Siten työvoimakustannukset lisääntyvät jonkin verran.

Kuntoutusmenojen vuotuiset kustannukset tulevat erityisesti ammatillisten kuntoutusjaksojen pitenemisen vuoksi kasvamaan. Samoin kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotuksen käyttö ja erilaisten kuntoutuskustannusten korvaaminen lisääntyvät tulevaisuudessa. Aktiivisilla kuntoutustoimilla pyritään myöhentämään kirkon henkilöstön eläkkeelle siirtymistä ja saamaan kuntoutukseen sijoitettuja menoja suuremmat säästöt eläkemenoissa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu kirkkohallituksessa ja kirkolliskokouksen talousvaliokunnassa. Kirkolliskokouksen lakivaliokunta on antanut siitä lausuntonsa.

Esityksestä on neuvoteltu Akava ry:n, Kunta-alan Unioni ry:n ja Seurakuntien Viran- ja Toimenhaltijain Liitto SVTL ry:n edustajien kanssa.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy eduskunnalle erikseen annettuun hallituksen esitykseen laiksi kirkkolain 24 luvun 5 a ja 10 §:n muuttamisesta.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu sekä samanaikaisesti kuin erillisessä hallituksen esityksessä ehdotettu kirkkolain muutos, joka koskee muutoksenhakua kirkkohallituksen eläkeasioissa antamista päätöksistä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) 1 §:n 4 momentti, 5 b §, 7 §:n 1 ja 2 momentti, 7 a §:n 3 ja 4 momentti ja 7 b §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 5 b § laissa 112/1983 sekä 7 §:n 1 ja 2 momentti, 7 a §:n 3 ja 4 momentti ja 7 b §:n 2 momentti laissa 938/1996, ja

lisätään lain 1 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1372/1997, uusi 3 momentti, lakiin uusi 4 b § ja lakiin siitä lailla 296/1999 kumotun 7 e §:n tilalle uusi 7 e § seuraavasti:

1 §

Tämä laki ei koske viranhaltijaa tai työntekijää ennen sen vuoden alkamista, jona hän täyttää 14 vuotta, eikä viranhaltijaa tai työntekijää, jonka virka- tai työsuhteeseen perustuvasta eläketurvasta on säädetty erikseen.

1 a §

Ennen 1 päivänä tammikuuta 1987 päättyntä palvelusta ei lueta eläkeajaksi tässä pykälässä tarkoitettua palveluksesta määrätävää eläkettä varten.

4 b §

Eläkeajasta vähennetään vähintään yhden kuukauden yhdenjaksoisena jatkunut palkaton keskeytysaika, jonka aikana edunsaaja on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuna tai vastaavana ulkomaisen eläketurvan piiriin kuuluvassa työssä.

5 b §

Tässä laissa tarkoitettulle edunsaajalle myönnetään kuntoutusetuuksia soveltuvin osin valtion eläkelain mukaan.

7 §

Kirkkohallituksen eläkeasiassa antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla valtion eläkelautakuntaan. Päätökseen, jolla on kieltäydytty antamasta valtion eläkelain 22 §:ssä tarkoitettu ennakkotieto, ei saa hakea muutosta. Eläkelautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen. Valitusoikeus on eläkkeen hakijalla tai saajalla ja eläkeasiamiehellä. Vakuutusoi-

keuden päätökseen ei saa hakea muutosta.

Valitusajaksi on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Kirkkohallituksen ja valtion eläkelautakunnan päätös saadaan antaa tiedoksi asianomaisille ja eläkeasiamiehelle lähettämällä se hänelle postitse. Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen kun päätös on hänen ilmoittamallaan osoitteella varustettuna annettu postin kuljetettavaksi.

7 a §

Jos kirkkohallitus ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa valtion eläkelautakunnan tai, jos valitus koskee valtion eläkelautakunnan päätöstä, vakuutusoikeuden käsiteltäväksi. Kirkkohallitus voi tässäkin tapauksessa väliaikaisella päätöksellä oikaista valituksenalaisen päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, kirkkohallituksen on heti ilmoitettava sille väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittava lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava muutoksenhakuelimelle viimeis-

tään 60 päivän kuluttua valitusajan päättymisestä.

käsittelyyn valtion eläkelain 23 a §:n nojalla määrätyt jäsenet.

7 b §

Vakuutusoikeus ja valtion eläkelautakunta voivat tutkia valitusajan jälkeen saapuneen valituksen, jos muutosta ei ole painavan syyn vuoksi haettu määräajassa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____ .

Tätä lakia sovelletaan haettaessa muutosta sen voimaantulon jälkeen annettuun kirkkohallituksen päätökseen.

Lain 1 §:n 4 momenttia, 1 a §:n 3 momenttia ja 4 b §:ää sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut vuoden 1997 jälkeen.

7 e §

Valtion eläkelautakunnassa osallistuvat tämän lain soveltamista koskevien asioiden

Helsingissä 8 päivänä lokakuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kulttuuriministeri *Suvi Lindén*

Laki

evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) 1 §:n 4 momentti, 5 b §, 7 §:n 1 ja 2 momentti, 7 a §:n 3 ja 4 momentti ja 7 b §:n 2 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 5 b § laissa 112/1983 sekä 7 §:n 1 ja 2 momentti, 7 a §:n 3 ja 4 momentti ja 7 b §:n 2 momentti laissa 938/1996, ja
lisätään lain 1 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1372/1997, uusi 3 momentti, lakiin uusi 4 b § ja lakiin siitä lailla 296/1999 kumotun 7 e §:n tilalle uusi 7 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Tämä laki ei koske viranhaltijaa eikä työntekijää, jonka virka- tai työsuhteeseen perustuvasta eläketurvasta on säädetty erikseen.

Tämä laki ei koske *viranhaltijaa tai työntekijää ennen sen vuoden alkamista, jona hän täyttää 14 vuotta, eikä viranhaltijaa tai työntekijää, jonka virka- tai työsuhteeseen perustuvasta eläketurvasta on säädetty erikseen.*

1 a §

Ennen 1 päivää tammikuuta 1987 päättynyttä palvelusta ei lueta eläkeajaksi tässä pykälässä tarkoitettusta palveluksesta määrättävää eläkettä varten.

4 b §

Eläkeajasta vähennetään vähintään yhden kuukauden yhdenjaksoisena jatkunut palkan keskeytysaika, jonka aikana edunsaaja on ollut työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettun tai vastaavan ulkomaisen eläketurvan piiriin kuuluvassa työssä.

5 b §

Työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi voidaan viranhaltijalle, työntekijälle ja eläkkeensaajalle antaa lääkintähuoltoa, koulutusta ja työhuoltoa.

5 b §

Tässä laissa tarkoitettulle edunsaajalle myönnetään kuntoutusetuuksia soveltuvin osin valtion eläkelain mukaan.

7 §

Kirkkohallituksen eläkeasiassa antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen. Päätökseen, jolla on kieltäydytty antamasta valtion eläkelain 22 §:ssä tarkoitettua ennakkotietoa, ei saa hakea muutosta. Valitusoikeus on eläkkeen hakijalla tai saajalla ja eläkeasiamiehellä. Vakuu-

7 §

Kirkkohallituksen eläkeasiassa antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla *valtion eläkelautakuntaan*. Päätökseen, jolla on kieltäydytty antamasta valtion eläkelain 22 §:ssä tarkoitettu ennakkotieto, ei saa hakea muutosta. *Eläkelautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla vakuutusoi-*

Voimassa oleva laki

tusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta.

Valitusajaksi on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Kirkkohallituksen päätös saadaan antaa tiedoksi asianomaiselle ja eläkeasiamiehelle lähettämällä se hänelle postitse. Jollei valituksen yhteydessä muuta näytettä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on hänen ilmoittamallaan osoitteella varustettuna annettu postin kuljetettavaksi.

Ehdotus

keuteen. Valitusoikeus on eläkkeen hakijalla tai saajalla ja eläkeasiamiehellä. Vakuutus-
oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta.

Valitusajaksi on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Kirkkohallituksen ja *valtion eläkelautakunnan* päätös saadaan antaa tiedoksi asianomaiselle ja eläkeasiamiehelle lähettämällä se hänelle postitse. Jollei valituksen yhteydessä muuta näytettä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen kun päätös on hänen ilmoittamallaan osoitteella varustettuna annettu postin kuljetettavaksi.

7 a §

Jos kirkkohallitus ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa vakuutus-
oikeuden käsiteltäväksi. Kirkkohallitus voi tässäkin tapauksessa väliaikaisella päätöksellä oikaista valituksenalaisen päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu vakuutus-
oikeudelle, kirkkohallituksen on heti ilmoitettava sille väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava vakuutus-
oikeudelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Jos kirkkohallitus ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa *valtion eläkelautakunnan tai, jos valitus koskee valtion eläkelautakunnan päätöstä*, vakuutus-
oikeuden käsiteltäväksi. Kirkkohallitus voi tässäkin tapauksessa väliaikaisella päätöksellä oikaista valituksenalaisen päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu *muutoksenhakuelimelle*, kirkkohallituksen on heti ilmoitettava sille väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittava lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava *muutoksenhakuelimelle* viimeistään 60 päivän kuluttua valitusajan päättymisestä.

7 b §

Vakuutus-
oikeus voi tutkia valitusajan jälkeen saapuneen valituksen, jos muutosta ei ole painavan syyn vuoksi haettu määräajassa.

Vakuutus-
oikeus ja *valtion eläkelautakunta* voivat tutkia valitusajan jälkeen saapuneen valituksen, jos muutosta ei ole painavan syyn vuoksi haettu määräajassa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 e §

Valtion eläkelautakunnassa osallistuvat tämän lain soveltamista koskevien asioiden käsittelyyn valtion eläkelain 23 a §:n nojalla määrätyt jäsenet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Tätä lakia sovelletaan haettaessa muutosta sen voimaantumisen jälkeen annettuun kirkkohallituksen päätökseen.

Lain 1 §:n 4 momenttia, 1 a §:n 3 momenttia ja 4 b §:ää sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut vuoden 1997 jälkeen.

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi valtion eläkelain ja
valtion perhe-eläkelain 5 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion eläkelakia muutettavaksi siten, että työttömyyseläkkeen tulevan ajan oikeus poistetaan ja yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja korotetaan 58 vuodesta 60 vuoteen. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennys 0,5 prosentista kuukautta

kohden 0,4 prosenttiin kuukautta kohden. Lisäksi valtion perhe-eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta lukien.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja esityksen tavoitteet

Kansallisella ikäohjelmalla ja työelämän kehittämisohjelmalla pyritään edistämään ikääntyvien työntekijöiden pysymistä työelämässä. Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan työelämässä, työkykyä ylläpitävässä toiminnassa ja koulutuspolitiikassa sekä eläke- ja työttömyysturva-järjestelmässä toteutetaan muutoksia, jotka kannustavat työnantajia pitämään palveluksessaan ja ottamaan palvelukseensa myös ikääntyvää henkilöstöä sekä edistämään ikääntyvien työssä ja työmarkkinoilla pysymistä. Tavoitteena on lisätä työssä olevien osuutta työikäisestä väestöstä ja myöhentää pitkällä aikavälillä keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää kahdella-kolmella vuodella, lähemmäs normaalia vanhuuseläkeikää ja siten vähentää eläkemaksujen nousupainetta.

Yksityisen alan työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat 2 päivänä heinäkuuta 1999 päätyneet yhteiseen näkemykseen eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jatkamista edistävästä toimenpiteistä. Osapuolet sopivat käynnistävänsä laaja-alaisen ohjelman, jonka tavoitteena on vaikuttaa siten, että ikääntyvillä työntekijöillä olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet jatkaa työelämässä aikaisempaa pitempään ja toisaalta tukea

työeläkekuntoutuksen keinoin niitä, joiden työssä jatkamisen mahdollisuudet alentuneen terveydentilan vuoksi ovat oleellisesti heikentyneet. Vakuutetun oikeutta varhaisen kuntoutuksen selvittelyyn laajennetaan asteittain aloittaen 58—59 vuotiaista. Järjestely pyritään laajentamaan voimavarojen sallimisessa rajoissa kaikkia työntekijöitä koskevaksi vuoden 2002 alusta.

Ikääntyvien työttömien ammatillista aikuiskoulutusta sovittiin kehitettäväksi työsuopimisen muodossa, mikäli mahdollista työsuhteessa tapahtuvana koulutuksena. Tämän onnistumiseksi panostetaan motivaatioprosessin ja koulutusmenetelmien kehittämiseen. Ikääntyvät työttömät pyritään työllistämään normaaleille työmarkkinoille tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Mikäli tämä ei onnistu, työvoimamahallinto suuntaa näihin työttömiin muita aktiiviseen työllistämiseen tähtäviä toimenpiteitä.

Lisäksi sovittiin etuuksiin kohdistuvista muutoksista:

— Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden omavastuut yhtenäistetään nykyisen työkyvyttömyyseläkkeiden omavastuun mukaisesti kuitenkin niin, että eläkevastuusta rahastoidaan 80 prosenttia;

— Työttömyyseläkkeen määräytymistä muutetaan vuoden 2000 alusta lukien siten,

että niin sanotulta tulevalta ajalta eläkkeen karttuma jätetään pois;

— Tulevan ajan vaatimus työttömyyseläkkeen saannin ehtona poistetaan;

— Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja korotetaan vuoden 2000 alusta lukien 58 vuodesta 60 vuoteen;

— Osa-aikaeläkkeen sopivan ikärajan selvittämiseksi jatketaan 56 vuoden ikärajan kokeilua vuoden 2002 loppuun asti;

— Eläkkeen varhennusvähennys alennetaan 0,5 prosentista 0,4 prosenttiin kuukaudessa ja lykkäyskorotus 1 prosentista 0,6 prosenttiin kuukaudessa;

— Täsmennetään lakia ikääntyneiden työttömien työllistämisedellytysten parantamisesta (455/1998) ja säädetään se pysyväksi.

Lisäksi todettiin, että asianomaiset osapuolet neuvottelevat näiden muutosten mahdollisesta soveltamisesta julkisten alojen eläkkeisiin ottaen huomioon aikaisemmat julkisten alojen eläkeratkaisut.

Yksityisen alan eläkejärjestelmässä ehdotetaan muutokset toteutettaviksi hallituksen esityksellä eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jatkamista edistävästä toimenpiteistä. Valtion eläkejärjestelmän osalta tarvittavista toimenpiteistä on neuvoteltu valtion eläkeneuvottelukunnassa ja sovittu, että vastaavat muutokset toteutetaan. Esityksen tavoitteena on siten myöhentää eläkkeelle siirtymistä ja edistää ikääntyneiden työssä jatkamista. Yksityisen alan eläkejärjestelmään tehtävät muutokset toteutetaan sikäli kuin se valtion eläkejärjestelmän osalta tarkoituksenmukaista ja palvelee esityksen tavoitetta. Osa-aikaeläkkeen ikärajan alentamisesta on säädetty yksityisen alan eläkejärjestelmän lisäksi valtion eläkejärjestelmän osalta lailla ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä (227/1998) ja myöskin laki 55 vuotta täyttäneiden työttömän työllistämisedellytysten parantamisesta (455/1998) koskee valtion eläkejärjestelmää. Koska nämä lait ehdotetaan muutettavaksi sopimuksen edellyttämällä tavalla mainitussa yksityisen alan hallituksen esityksessä, ei kyseisiä muutoksia ehdoteta tässä hallituksen esityksessä.

Työnantajan omavastuu työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeissä on valtion eläkejärjestelmässä toisin järjestetty kuin yksityisen alan työeläkejärjestelmässä. Samoja vaikutuksia työnantajiin ei saada aikaiseksi valtion eläkejärjestelmässä samoilla keinoilla kuin yksityisellä alalla. Varat valtion virastojen ja

laitosten eläkemaksuihin tulevat joka tapauksessa valtion talousarviosta, josta eläke-
menotkin maksetaan. Toisaalta valtion eläkejärjestelmässä työnantajat eivät ole pyrkineet siirtämään ikääntyvää henkilöstöä työttömyyseläkeputkeen samassa määrin kuin yksityisellä alalla. Työnantajan eläkemaksun suuruuden määrää valtiokonttori valtion eläkerahastosta annetun lain (1372/1989) 4 §:n 1 momentin mukaan. Valtion eläkejärjestelmän osalta selvitetään, onko tämän hallituksen esityksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta tarvetta muuttaa työnantajan eläkemaksun määräytymistä.

Valtion eläkejärjestelmässä ei ole vanhuuseläkkeen lykkäyskorotusta, koska valtion eläkejärjestelmässä voi toisin kuin yksityisen alan eläkejärjestelmässä kartuttaa eläkettä vielä eläkeiän jälkeen.

Valtiokonttorin yhteistyössä valtion työterveys- ja työturvallisuusneuvottelukunnan kanssa tekemä valtion varhaiskuntoutustoiminnan vaikuttavuustutkimus osoittaa, että kuntoutus onnistuu parhaiten, kun toiminnassa otetaan huomioon yksilön lisäksi työyhteisö. Kuntoutustoimenpiteitä tulisi myös varhentaa merkittävästi.

Hyvät kuntoutuksen tulokset ovat saatavissa aikaan työyhteisön ja työeläkelaitosten sekä työterveyshuollon tiiviillä yhteistyöllä. Näin päästään tarvittavien toimenpiteiden varhaiseen aloittamiseen ja eläkeratkaisuissa siirryttäisiin asiantuntijavaltaisista ratkaisuisista asioiden kokonaisvaltaisempaan yhteiseen hoitamiseen. Eläkehakemuksia käsiteltäessä työkyvyn ja kuntoutusmahdollisuuksien arvioissa on saatavissa eri tahojen yhteinen näkemys. Täten menetellen opittaisiin myös ymmärtämään, mistä asioista työkyky muodostuu. Tällaista mallia on toteutettu valtion varhaiskuntoutustoiminnassa jo pitkään ja tutkimuksella osoitetuin hyvin tuloksin. Samankaltaista mallia on ryhdytty laajentamaan myös valtion eläkelain mukaiseen kuntoutukseen. Nykyinen lainsäädäntö ei kuitenkaan ehkä riittävästi tue kyseisen mallin viemistä käytäntöön. Tarkoituksena on selvittää, miten kuntoutusta valtion eläkejärjestelmän osalta voitaisiin edelleen tehostaa.

2. Keskeiset ehdotukset

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että eläkettä määrättäessä voidaan ottaa huomioon eläketapahtuman ja vanhuuseläkeiän täyttämisen välinen aika eli

tuleva aika. Tämä edellytys on aiheuttanut useita väliinpuutoamistilanteita, joissa tulevan ajan oikeuden menetys esimerkiksi irtisanomisen yhteydessä maksettavan kertakorvauksen tai työttömyyden aikana maksetun sairauspäivärahanjakson vuoksi on merkinnyt samalla koko työttömyyseläkeoikeuden menetystä. Näiden epäkohtien poistamiseksi ehdotetaan, että tulevan ajan oikeutta koskeva työttömyyseläkkeen saamisen edellytys poistettaisiin laista. Säännöstä sovellettaisiin taannehtivasti myös niihin tapauksiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa tai hakemus on hylätty siksi, että hakija ei ole täyttänyt tulevan ajan edellytystä.

Työttömyyseläkkeen määräytymistä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että eläkkeeseen ei enää lisättäisi tulevan ajan eläkkeenosaa. Tulevan ajan eläkkeenosaa lisättäisiin kuitenkin eläkkeeseen sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Samoin tehtäisiin perhe-eläkkeissä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa ehdotetaan korotettavaksi 58 vuodesta 60 vuoteen. Edunsaajat, jotka ovat syntyneet vuonna 1943 tai aikaisemmin sekä eräät vuosina 1944–46 syntyneet säilyttäisivät oikeuden vanhaan ikärajaan. Koska mahdollisuudet eläkkeelle siirtymiseen tätä kautta heikkenevät, on varhaiskuntoutuksen järjestäminen ikääntyneille edunsaajille entistä tärkeämpää.

Varhennetun vanhuuseläkkeen varhennuskerroin on pyritty määrittelemään kustannusneutraalisti siten, että eläkkeen pidempi maksuaika pienentää vastaavassa määrin maksettavaa eläkettä. Nykyiset kertoimet on laskettu 1980-luvun alkupuolella. Sen jälkeen työeläkejärjestelmässä sovellettavat vakuutusmatemaattiset perusteet ovat muuttuneet muun muassa odotettavissa olevan eliniän kasvamisen ja eläkkeelle siirtymiskäytännön muuttumisen seurauksena. Muutosten vuoksi on perusteltua tarkistaa varhennuskerroin vastaamaan uusia vakuutusmatemaattisia perusteita.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Vaikutukset edunsaajiin

Työttömyyseläkkeen tulevan ajan oikeuden poistaminen alentaa työttömyyseläkkeen määrää keskimäärin 590 markkaa kuukaudessa ja työttömyyseläkkeen jälkeen maksettavaa vanhuuseläkettä keskimäärin 130

markkaa kuukaudessa. Sellaiset edunsaajat, joilla ei ole oikeutta tulevaan aikaan, voisivat kuitenkin jatkossa saada työttömyyseläkkeen. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korotus myöhentää mahdollisuutta saada eläke. Varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennyksen pieneminen 0,5 prosentista 0,4 prosenttiin kuukaudessa merkitsee täydellä viiden vuoden varhennuksella, että eläkkeen määrä pienenee varhennuksen takia 24 prosenttia, kun se nyt pienenee 30 prosenttia. Vuonna 1998 alkaneiden varhennettujen vanhuuseläkkeiden varhennusvähennys oli keskimäärin 23 prosenttia eli 46 kuukautta. Uuden kertoimen mukainen vähennys olisi 18,4 prosenttia. Keskimääräinen maksettava eläke nousisi tällöin 3 102 markasta 3 288 markkaan kuukaudessa.

3.2. Vaikutukset eläkemenoihin

Säästöä eläkemenoon aiheutuu työttömyyseläkkeen tulevan ajan poistamisesta noin 6 miljoonaa markkaa vuonna 2000, noin 12 miljoonaa markkaa vuonna 2001, noin 18 miljoonaa markkaa vuonna 2002, noin 24 miljoonaa markkaa vuonna 2003 ja noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa vuodesta 2004 eteenpäin. Työttömyyseläkkeen jälkeisen vanhuuseläkkeen pieneminen vähentää tulevaa vanhuuseläkemenoa noin 2 miljoonaa markkaa vuodessa ikäluokkaa kohden eli pitkällä aikavälillä noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa. Työttömyyseläkkeen tulevan ajan vaatimuksen poistaminen lisää eläkemenoja noin 42 miljoonaa markkaa vuodessa. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nosto alkaa vaikuttaa siirtymäsäännöksen johdosta vasta vuonna 2002, jolloin säästöä syntyisi noin 11 miljoonaa markkaa. Vuonna 2003 ja siitä eteenpäin säästöä syntyy noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa.

Mikäli varhennetun vanhuuseläkkeen suosio ei lisääny, aiheutuu varhennusvähennyksen muutoksesta noin 2 miljoonan markan lisämeno vuonna 2000 ja pitkällä tähtäimellä eläkemeno lisääntynee noin 10 miljoonaa markkaa vuodessa. Osa-aikaeläkkeen ikärajan laskun kahden vuoden pidennyksestä ei säädetä tässä hallituksen esityksessä, mutta koska muutos liittyy tähän esitykseen, arvioidaan seuraavassa myös sen vaikutuksia. Mikäli osa-aikaeläkkeen suosio pysyy ennallaan kasvaa eläkemeno verrattuna varsinaisen ikärajan palauttamiseen noin 28 miljoonaa markkaa vuonna 2001 ja noin 56

miljoonaa markkaa vuonna 2002. Mikäli ikäraja palautetaan ennalleen vuoden 2002 jälkeen, poistuu eläkemenoja lisäävä vaikutus vuoteen 2012 mennessä.

Yhteenlaskettuna aiheutuu vuonna 2000 eläkemenojen lisäystä noin 44 miljoonaa markkaa ja säästöjä noin 6 miljoonaa markkaa. Vuonna 2004 ja siitä lähimmät vuodet eteenpäin aiheutuu lisäkustannuksia noin 108 miljoonaa markkaa vuodessa ja säästöjä noin 70 miljoonaa markkaa vuodessa.

Esityksen tavoitteena on myöhentää eläkkeelle siirtymistä ja edistää ikääntyneiden työssä jatkamista. Mikäli tämä toteutuu saataisi eläkemenoihin syntyä hyvinkin suuria säästöjä. Koska ihmisten käyttäytymistä tässä suhteessa on erittäin vaikea ennustaa,

ei näin mahdollisesti syntyvälle säästölle ole mielekästä laskea taloudellisia vaikutuksia.

4. Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina valtion henkilöstöä edustavat keskusjärjestöt.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Yksityisen alan eläkejärjestelmään on esitetty samanlaisia muutoksia hallituksen esityksellä työeläkelainsäädännön muuttamisesta (HE 93/1999 vp). Kuntien eläkejärjestelmään valmistellaan samanlaisia muutoksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki valtion eläkelain muuttamisesta

9 a §. Pykälän 1 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulevan ajan oikeuttava koskeva edellytys poistettaisiin laista. Uutta säännöstä sovellettaisiin taannehtivasti myös niihin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa, mutta kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Jos työttömyyseläkehakemus on hylätty siksi, että eläkkeen hakija ei ole täyttänyt tulevaa aikaa koskevaa edellytystä, hänellä olisi oikeus saada hakemuksesta työttömyyseläke lain voimaantulosta alkaen, jos hän muutoin täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Sama koskisi henkilöä, joka ei ole edes hakenut työttömyyseläkettä. Työttömyyseläke määrättäisiin tällöin vapaakirja-eläkkeenä eikä sen määrä muuttuisi sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Ehdotetun voimaantulosäännöksen mukaan työttömyyseläke myönnettäisiin tällöin hakemista seuraavan kuukauden alusta, aikaisintaan kuitenkin lain voimaantulosta lukien. Jos hakemus on tehty vuoden 2000 tammikuun loppuun mennessä, työttömyyseläke myönnettäisiin niin ikään lain voimaantulosta alkaen.

Selvyyden vuoksi nykyisen pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdan järjestys muutettaisiin

ja samalla täsmennettäisiin ehdotetussa 3 kohdassa mainittu työvoimaviranomainen työvoimatoimistoksi.

Pykälän 2 momenttiin sisältyy työttömyyseläkkeen eläketapahtuman määritelmä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin säännös työttömyyseläkkeen määräytymisestä siten, että vaikka edunsaajalla olisi 5 a §:n mukaan oikeus tulevaan aikaan, työttömyyseläkkeeseen ei enää lisättäisi sitä osaa eläkkeestä, joka perustuu eläketapahtuman ja 65 vuoden vanhuuseläkeiän väliseen aikaan. Työttömyyseläke laskettaisiin näin ainoastaan karttuneen eläketurvan mukaisena. Näin ollen myöskin tulevan ajan osalta eläkkeeseen laskettava työeläkelisää ei lisättäisi eläkkeeseen. Laissa käytettäisiin tulevalta ajalta laskettavan eläkkeen osan ja tältä ajalta laskettavan työeläkelisän yhteismäärästä nimitystä tulevan ajan eläkkeenosa. Samalla momenttiin sisältyvä eläketapahtuman määritelmä muutettaisiin siten, että eläketapahtumapäivä olisi se päivä, jolloin kaikki työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät.

9 c §. Pykälän 1 momentissa säädetään oikeudesta saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Säännökseen sisältyvä yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 58 vuodesta 60 vuoteen. Muutos koskisi vuoden 1943 jälkeen syntyneitä, koska lain voimaantulosäännökseen on tarkoitus ottaa suojasäännös yksilöllisen varhaiseläkkeen ikära-

jan säilymisestä 58 vuodessa vuonna 1943 tai sitä ennen syntyneiden osalta.

10 b §. Pykälän 1 momentissa säädetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennetun vanhuuseläkkeen varhennuskertoimesta. Varhennuskerrointa esitetään yhdenmukaisesti yksityisen puolen työeläkelakien muutosesityksen kanssa alennettavaksi siten, että varhennusvähennys olisi 0,4 prosenttia varhennuskuukautta kohden. Ehdotus merkitsee sitä, että varhennetut vanhuuseläkkeet muodostuvat nykyistä hieman suuremmiksi. Esitetyn muutoksen jälkeen eläke pienenesi varhentamistilanteissa enintään 24 prosenttia nykyisen 30 prosentin sijasta. Kun muutokset ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2000 alusta, alennettu kerroin voisi koskea tuon ajankohdan jälkeen varhennetulle vanhuuseläkkeelle jääviä.

15 §. Pykälän 1 momentissa säädetään muun muassa työttömyyseläkkeen maksamisesta. Säännöksen kolmanen virkkeen sisältö muuttuisi, koska työttömyyseläkettä maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää kaikki 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Täsmennys johtuisi uudesta eläketapahtuman määrittelystä. Lisäksi työttömyyseläkkeen maksamisen alkamisajankohtaa täsmennettäisiin niissä tilanteissa, joissa työvoimatoimiston todistuksen hakeminen jostain syystä viivästyy. Edunsaajalla olisi työttömyyspäivärahaa koskevan todistuksen saatuaan kuukausi aikaa hakea työvoimatoimiston todistus työttömyydestä. Tällöin työttömyyseläkettä maksettaisiin sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työttömyyspäivärahan suorittaminen päättyy. Jos työvoimatoimiston todistuksen saaminen kuitenkin jostain syystä viivästyy, työttömyyseläke maksettaisiin työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke myönnettäisiin edelleen pykälän 2 momentin mukaisesti takautuvasti enintään kuuden kuukauden ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta, jollei ole pätevää syytä maksaa eläkettä takautuvasti pitemmältä ajalta.

20 §. Pykälän 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen ja työttömyyseläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulevan ajan eläkkeenosaa lisättäisiin vanhuuseläkkeeseen työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Jos työttömyyseläkkeen saaja, jonka työttömyyselä-

keeseen ei sisälly tulevan ajan eläkkeenosaa, tulisi työkyvyttömäksi, täysi työkyvyttömyyseläke määrättäisiin maksetun työttömyyseläkkeen suuruiseksi. Näin ollen tällaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseenkään ei lisättäisi tulevan ajan eläkkeenosaa. Työttömyyseläkkeen muuttamisesta saman suuruisiksi työkyvyttömyyseläkkeeksi säädetään pykälän nykyisessä 2 momentissa, jota näin ollen ei tarvitse muuttaa. Kun tällainen työttömyyseläkkeestä työkyvyttömyyseläkkeeksi muuttunut eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, myös tällöin vanhuuseläkkeeseen lisättäisiin tulevan ajan eläkkeenosaa. Myös tästä ehdotetaan säädettäväksi 1 momentissa.

Pykälän nykyisessä 3 momentissa säädetään osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnettävän työttömyyseläkkeen määräytymisestä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työttömyyseläkkeeseen ei tässäkin tilanteessa lisättäisi tulevalta ajalta laskettavaa eläkkeen osaa eikä tulevalta ajalta laskettavaa työeläkelisää eli tulevan ajan eläkkeenosaa. Siinä tapauksessa, että työttömyyseläke myönnettäisiin samalle ajalle, jolta on maksettu osaeläkettä, osaeläke katsottaisiin työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Mainitusta työttömyyseläkkeestä olisi muutoin voimassa, mitä 15 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen maksamisesta.

Pykälään ehdotettavassa uudessa 5 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi siitä, että työttömyyseläke, johon liittyy tulevan ajan oikeus, mutta johon 9 a §:n 2 momentin mukaan ei kuitenkaan lisätä tulevan ajan eläkkeenosaa, sekä sellainen työkyvyttömyyseläke, joka on myönnetty mainitun työttömyyseläkkeen jatkoksi, katsottaisiin kuitenkin valtion eläkelakia sovellettaessa täysitehoiseksi eläkkeeksi. Tällä on merkitystä muun muassa uuden eläkeoikeuden karttumiseen 5 §:n 4 momentin mukaan ja myönnettäessä eläkettä entisin perustein 19 §:n 1 momentin mukaan. Vapaakirjana myönnettävään työttömyyseläkkeeseen (tulevan ajan oikeutta ei ole) säännöksellä ei olisi merkitystä ja vapaakirjaeläkkeellä oleva voisi ansaita uutta eläkeoikeutta eläkkeellä ollessaan.

1.2. Laki valtion perhe-eläkelain 5 §:n muuttamisesta

5 §. Pykälän 1 momentissa säädetään perhe-eläkkeen määräytymisestä. Sen mukaan

perhe-eläkkeen suuruus määrätään edunjättäjän valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös perhe-eläkkeen määräytymisestä työttömyyseläkettä saaneen edunjättäjän jälkeen. Ehdotetun säännöksen mukaan perhe-eläkkeen perusteena olevaan työttömyyseläkkeeseen lisättäisiin tulevan ajan osuus sekä tulevalta ajalta laskettava työeläkelisä, jos edunjättäjällä olisi ollut oikeus tulevaan aikaan, mutta tätä tulevan ajan eläkkeenosaa ei ole lisätty hänen eläkkeeseensä valtion eläkelain 9 a §:n 2 momentin toisen virkkeen soveltamisen vuoksi

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000. Lakeja sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lakien tultua voimaan.

Kuitenkin valtion eläkelain 9 a §:n 1 momenttia sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan myös sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa, mutta kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Tätä aikaisempiin eläketapahtumiin ehdotettua säännöstä ei olisi tarpeen soveltaa, koska tulevan ajan oikeutta työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä ei ollut ennen tuota ajankohtaa laissa. Jos edunsaajalla ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täytännyt valtion eläkelain 9 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, hänellä olisi oikeus saada hakemuksesta työttömyyseläke vapaakirjana tämän lain voimaantulosta alkaen, jos hän muutoin täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Sama koskee edunsaajaa, joka ei ole aikaisemmin hakenut työttömyyseläkettä. He ovat useimmiten saaneet jotakin muuta sosiaaliturvatuutta, joka olisi perittävä takaisin, jos eläke myönnettäisiin takautuvasti. Sen vuoksi ehdotetaan, että eläke myönnettäisiin hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jotta työttömyyseläkkeeseen tämän säännöksen perusteella oikeutetut ehtisivät hakemaan eläkettä heti lain voimaantulosta lukien, ehdotetaan, että eläke kuitenkin myönnettäisiin 1 päivästä tammikuuta 2000 alkaen, jos hakemus tehtäisiin vuoden 2000 tammikuun

loppuun mennessä.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen edunsaajaan, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapoliittisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen, sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan kuitenkin edelleen valtion eläkelain 9 a §:n 2 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee edellä mainitun ikäistä edunsaajaa, jolle on vuoden 1999 aikana maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä. Heillä olisi siis edelleen oikeus saada sellainen työttömyyseläke, johon sisältyy tulevaan aikaan perustuva eläkkeenos.

Säännöstä sovellettaessa edunsaajalla katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain (602/1984) 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 2000. Aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin myös edunsaajaan, jolla lain voimaan tullessa ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua hyväksyttävän syyn perusteella tai sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta mainitun lain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta. Näin ollen aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin esimerkiksi sellaiseen edunsaajaan, joka on lain voimaan tullessa sairaana tai joka on saanut työnantajalta työtai virkasuhteen päättyessä sellaisen korvauksen, joka estää työttömyyspäivärahan maksamisen vuodenvaihteessa sen vuoksi, että se on jaksotettu lain voimaantuloajan-kohtaan.

Aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin niin ikään niihin edunsaajiin, joihin sovelletaan lakia 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta. Koska tämän lain tavoitteena oli varmistaa, ettei ikääntyneen pitkäaikaistyöttömän vastaanotama uusi työ heikennä sitä eläketurvaa, joka hänellä oli odotettavissa aikaisemman ansiotoimintansa perusteella, on perusteltua säilyttää nämä henkilöt edelleenkin aikaisempien säännösten piirissä. Myös näillä edunsaajilla olisi siis edelleen oikeus saada sellainen työttömyyseläke, johon sisältyy tulevaan aikaan perustuva eläkkeenos. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaajan mainituissa

laissa tarkoitettu, enintään kymmenen kuukautta jatkuva työ- tai virkasuhde on voimassa tämän lain voimaan tullessa tai päätynyt ennen sitä.

Lain 9 c §:n 1 momentin yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan muutosta sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan siten, että vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt edunsaaja säilyttäisi oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Nämä edunsaajat ovat lain voimaantullessa 56-vuotiaita tai sitä vanhempia. Lisäksi 58 vuoden ikäraja säilyisi sellaisilla 1944—1946 syntyneillä, joilla oli oikeus valita vanha niin sanottu erityinen eläkeikä, mutta jotka eivät tätä valintaa käyttäneet. Ikäraja nousisi 59 vuoteen sellaisilla 1947 syntyneillä, jotka eivät käyttäneet valinta-oikeuttaan.

Lain 10 b §:n 1 momenttiin ehdotettua uutta varhennuskerrointa sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaan eläkkeisiin, jotka alkavat lain tullessa voimaan tai sen jälkeen. Tämä tarkoittaisi sitä, että uutta varhennuskerrointa voitaisiin soveltaa aikaisintaan tapauksissa, joissa valtion eläkelain alainen palvelus päättyy vuoden 1999 lopussa ja varhennettu vanhuuseläke alkaa tämän lain tullessa voimaan.

Lakien täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lakien voimaantuloa. Täten esimerkiksi eläkkeen hakijat, jotka saavat ehdotetun lain myötä oikeuden työttömyyseläkkeeseen vapaakirja-eläkkeenä, voisivat hakea työttömyyseläkettä jo ennen lain voimaantuloa.

3. Säättämisjärjestys

Ehdotetut muutokset eivät koske sellaisia eläkkeitä, jotka ovat jo maksussa tai joissa eläketapahtuma sattuu ennen ehdotettujen muutosten voimaantuloa. Uusia säännöksiä sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaantulon jälkeen. Kuitenkin vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneille sellaisille edunsaajille, jotka ovat jääneet työttömiksi ennen lain voimaantuloa ja jotka aikaisempien säännösten mukaan olisivat saaneet sellaisen työttömyyseläkkeen, jota määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika, turvataan aikaisemman lainsäädännön mukainen eläke. Lisäksi ehdotetun yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajan sijasta sovellettaisiin nyt voimassa olevaa ikärajaa, jos edunsaaja on syntynyt ennen vuotta 1944.

Ehdotetuilla muutoksilla ei siten ole taan-
nehtivaa vaikutusta edunsaajien eläketurvaan.

Hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana. Perusoikeusuudistukseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 309/1993 vp) lainsäätäjän velvoite taata perustoimeentulon turva liitettiin niihin tilanteisiin, joissa yksilöllä ei ole mahdollisuutta hankkia toimeentuloa. Uudistuksen tarkoituksena ei ole ollut turvata uudistuksen voimaantulon aikaisia yksittäisiä etuuksia tai tällaisten etuuksien tasoa sellaisenaan. Pyrkimyksenä on ollut laatia sosiaaliturvajärjestelmät niin kattaviksi, ettei niiden ulkopuolelle jää välinputoajaryhmiä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa ehdotetaan korotettavaksi kahdealla vuodella 58 vuodesta 60 vuoteen. Muutos ei kuitenkaan kokisi vuonna 1943 tai sitä ennen syntyneitä edunsaajia. Heillä ikäraja olisi edelleen 58 vuotta. Eräillä vuosina 1944—1946 syntyneillä ikäraja säilyisi myös 58 vuodessa ja eräillä 1947 syntyneillä ikäraja olisi 59 vuotta.

Yksilöllinen varhaiseläke on tarkoitettu edunsaajalle, jonka työkyky on alentunut sairauden, työn rasittavuuden ja ikääntymisestä johtuvan suorituskyvyn alentumisen vuoksi siinä määrin, että työn jatkamista ei voida kohtuudella edellyttää. Yksilöllisen varhaiseläkkeen tarkoituksena on ollut antaa edunsaajalle mahdollisuus luopua työstä joustavasti yksilölliset olosuhteet huomioon ottaen.

Jollei 58—59-vuotias edunsaaja enää pystyisi jatkamaan työssään, hänen perustoimeentulonsa olisi edelleen turvattu muilla sosiaaliturvaetuuksilla vastaavasti kuten 58-vuotta nuoremmillakin edunsaajilla. Sairaudesta aiheutuvan työkyvyttömyyden perusteella edunsaajalla on oikeus sairausvakuutuksen päivärahaan ja työkyvyttömyyden pitkittyessä työkyvyttömyyseläkkeeseen. Perustoimeentulon turvan toteutumiseen sairauden ajalta vaikuttavat myös sairauskulujen korvaukset ja terveystalvet. Viimeistään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen yhteydessä tulee myös selvitettäväksi edunsaajan mahdollisuudet ja tarpeet kuntoutukseen. Jos työttömänä olevan edunsaajan terveydentila ei ole alentunut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin, työttö-

myysturva-järjestelmä takaa hänelle perustoimeentulon turvan viime kädessä työmarkkinatuen suuruisena.

Toisaalta alkavien yksilöllisten varhaiseläkkeiden määrä on ollut viime vuosina vähäinen ja suunta on ollut laskeva. Tähän kehitykseen ovat todennäköisesti vaikuttaneet viime vuosina toteutetut eläke- ja työvoimapolitiittiset toimenpiteet kuten muun muassa osatyökyvyttömyys- ja osa-aika-eläkkeiden sekä kuntoutustoimenpiteiden kehittäminen ja myös työelämän vastaantulo siten, että ikääntyneet edunsaajat voisivat jatkaa entistä pidempään työelämässä työkykyään ja terveydentilaansa vastaavissa töissä kokoaikaiselle eläkkeelle siirtymisen sijasta.

Ehdotettu muutos, joka koskee tulevalta ajalta laskettavan eläkkeenosan poistamista työttömyyseläkkeestä ja sitä mahdollisesti

seuraavasta työkyvyttömyyseläkkeestä, pienentää tältä osin valtion eläkejärjestelmän mukaista eläketurvaa. Näissä tilanteissa perustoimeentulon turvan takaa viime kädessä kansaneläke.

Ehdotuksilla ei siten heikennetä hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettua yksilön perustoimeentulon turvaa. Tämän vuoksi lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Koska esityksessä kuitenkin ehdotetaan korotettavaksi yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa, hallitus pitää suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 9 a §, 9 c §:n 1 momentti, 10 b §:n 1 momentti, 15 §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 9 a §, 9 c §:n 1 momentti, 10 b §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti laissa 1528/1993, 15 §:n 1 momentti laissa 1231/1995, 20 §:n 3 momentti laissa 326/1985, sekä

lisätään 20 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 851/1971 ja 103/1989 sekä mainituissa laeissa 326/1985 ja 1528/1993, uusi 5 momentti seuraavasti:

9 a §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä edunsaajalla, jolla on eläkeaikaa vähintään kuukausi, edellyttäen, että:

1) hän on 2 momentissa tarkoitettua eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentin mukaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa selaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka edunsaajalle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyys-

eläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tulevaan aikaan, eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 10 a §:ssä tarkoitettua työeläkelisää (tulevan ajan eläkkeenosaa). Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona edunsaaja täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitettut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palvelussessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiansaavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkin 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

10 b §

Jos vanhuuseläke myönnetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään neljä kymmenesosa prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasetaan siitä yhteensovitetusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkkeen saamisen edellytykset. Jos edunsaaja on saanut 9 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 9 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua päivärahastodistuksen antamisesta, työttömyyseläke maksetaan työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Tämän lain mukaisista eläkkeistä ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jolta edunsaajalla on oikeus saada lain tai työehtosopimuksen taikka työsopimuksen mukaista irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka jolle ajalle hänen muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella työnantajalta saamansa taloudellinen etuus, lukuun ottamatta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta, voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella.

20 §

Täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi palveluksen päätyttyä ja eläkkeen saajan saavuttaessa eläkeiän, virkasuhteessa olevan eläkkeen saajan osalta kuitenkin viimeistään hänen saavuttaessaan eroamisikänsä. Jos työttömyyseläkettä määrättäessä oli sovellettu 9 a §:n 2 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään siinä tarkoitettu tulevan ajan eläkkeenosaa. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosaa myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 2 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin tämän momentin mukaisesti muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Jos eläkkeen saaja osaeläkettä saadessaan

tulee 9 a §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömäksi, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka alkaa 9 a §:n mukaisesti ja määräytyy samoin kuin siinä tapauksessa, että osaeläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Tällöin työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, mutta työttömyyseläke määrätään vähintään mainitun osaeläkkeen suuruiseksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Muutoin mainitusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 15 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Sellainen työttömyyseläke, johon 9 a §:n 2 momentin mukaan ei ole lisättävä tulevan ajan eläkkeenosaa, katsotaan kuitenkin tätä lakia sovellettaessa 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 5 a §:ssä tarkoitetuksi täysitehoiseksi eläkkeeksi. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 2 momentin nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 9 a §:n 1 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Jos edunsaajalla ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt valtion eläkelain 9 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, eläke myönnetään hakemuksesta tämän lain ja valtion eläkelain, sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa, mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voimaantulosta alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta alkaen.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen edunsaajaan, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus työttömyysturvalain mukai-

seen päivärahaan tai työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen tai jolle vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan kuitenkin edelleen valtion eläkelain 9 a §:n 2 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee sellaista 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua edunsaajaa, joka on mainitussa laissa tarkoitettussa työ- tai virkasuhteessa tämän lain voimaan tullessa. Tätä momenttia sovellettaessa edunsaajalla katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös:

1) työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuina omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 2000;

2) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua hyväksyttävän syyn perusteella; tai

3) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta edellyttäen, että sanottua etuutta koskeva sopimus on tehty ennen 1 päivää elokuuta 1999; tai

4) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta.

Sen estämättä, mitä 9 c §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt edunsaaja säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Myös sellainen vuosina 1944—1946 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/1989) voimaantulosäännöksessä tarkoitettu oikeus eläkeiän valintaan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa olleiden säännösten mukaan, mutta joka ei viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 joko eläkettä hakiessaan tai muutoin kirjallisesti ilmoittanut valtiokonttorille niin haluavansa, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelusuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla yhdenjak-

soisesti eläketapahtumaan saakka. Tämän lisäksi sellainen vuonna 1947 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut vastaava oikeus eläkeiän valintaan, mutta joka ei ollut tätä oikeuttaan käyttänyt viimeistään 30 päivään kesäkuuta 1999 mennessä, voi saada yksilöllistä varhaiseläkettä 59 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan

saakka.

Tämän lain 10 b §:ää sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki

valtion perhe-eläkelain 5 § :n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/1968) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 103/1990 seuraavasti:

5 §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen valtion eläkelaisissa tarkoitettu työttömyyseläke tai saman lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty valtion eläkelain 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosaa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa

määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon edunjättäjän eläkkeen yhteensovituksesta johtuvaa vähennystä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

1.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 9 a §, 9 c §:n 1 momentti, 10 b §:n 1 momentti, 15 §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 9 a §, 9 c §:n 1 momentti, 10 b §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti laissa 1528/1993, 15 §:n 1 momentti laissa 1231/1995, 20 §:n 3 momentti laissa 326/1985, sekä

lisätään 20 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 851/1971 ja 103/1989 sekä mainituissa laeissa 326/1985 ja 1528/1993, uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 a §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä edunsaajalla, jolla on eläkeaikaa vähintään kuukausi, edellyttäen, että:

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun edunsaajalla on oikeus työttömyyseläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on 2 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettä-

1) hän on 2 momentissa tarkoitettua eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentin mukaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työt-

mättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja että

4) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaan enää ole oikeutta työttömyyspäivärahaan.

Eläkettä määrättäessä edunsaajan katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea 60 viimeksi kuluneen viikon aikana laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.

tömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka edunsaajalle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tulevaan aikaan, eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 10 a §:ssä tarkoitettua työeläkelisää (tulevan ajan eläkkeenosa). Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona edunsaaja täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitettut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkaan 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkaan 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin

eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

---

eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

---

10 b §

Jos vanhuuseläke myönnetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan siitä yhteensovitetusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

Jos vanhuuseläke myönnetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään *neljä kymmenesosa* prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan siitä yhteensovitetusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

---

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Tämän lain mukaista eläkettä ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jolta edunsaajalla on oikeus saada lain tai työehtosopimuksen taikka työsopimuksen mukaista irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka jolle ajalle hänen muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella työnantajalta saamansa taloudellinen etuus, lukuun ottamatta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta, voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella.

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. *Jos edunsaaja on saanut 9 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 9 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun päivärahatodistuksen antamisesta, työttömyyseläke maksetaan työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta.* Tämän lain mukaista eläkettä ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jolta edunsaajalla on oikeus saada lain tai työehtosopimuksen taikka työsopimuksen mukaista irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka jolle ajalle hänen muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella työnantajalta saamansa taloudellinen etuus, lukuun ottamatta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta, voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan

perusteella.

20 §

Täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi palveluksen päätyttyä ja eläkkeen saajan saavuttaessa eläkeiän, virkasuhteessa olevan eläkkeen saajan osalta kuitenkin viimeistään hänen saavuttaessaan eroamisikänsä.

Täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi palveluksen päätyttyä ja eläkkeen saajan saavuttaessa eläkeiän, virkasuhteessa olevan eläkkeen saajan osalta kuitenkin viimeistään hänen saavuttaessaan eroamisikänsä. *Jos työttömyyseläkettä määrättäessä oli sovellettu 9 a §:n 2 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään siinä tarkoitettu tulevan ajan eläkkeenos. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenos myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 2 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin tämän momentin mukaisesti muuttuu vanhuuseläkkeeksi.*

Jos eläkkeen saaja osaeläkettä saadessaan tulee 9 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömäksi, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka alkaa 9 a §:n mukaisesti ja määräytyy samoin kuin siinä tapauksessa, että osaeläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi.

Jos eläkkeen saaja osaeläkettä saadessaan tulee 9 a §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömäksi, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka alkaa 9 a §:n mukaisesti ja määräytyy samoin kuin siinä tapauksessa, että osaeläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. *Tällöin työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, mutta työttömyyseläke määrätään vähintään mainitun osaeläkkeen suuruiseksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Muutoin mainitusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 15 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.*

Sellainen työttömyyseläke, johon 9 a §:n 2 momentin mukaan ei ole lisättävä tulevan ajan eläkkeenosaa, katsotaan kuitenkin tätä lakia sovellettaessa 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 5 a §:ssä tarkoitetuksi täysitehoiseksi eläkkeeksi. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 2 momentin nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-

kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 9 a §:n 1 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Jos edunsaajalla ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt valtion eläkelain 9 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia edellytyksiä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, eläke myönnetään hakemuksesta tämän lain ja valtion eläkelain, sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa, mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voimaantulosta alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta alkaen.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen edunsaajaan, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen tai jolle vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan kuitenkin edelleen valtion eläkelain 9 a §:n 2 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee sellaista 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua edunsaajaa, joka on mainitussa laissa tarkoitettussa työ- tai virkasuhteessa tämän lain voimaan tullessa. Tätä momenttia sovellettaessa edunsaajalla katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös:

1) työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 2000;

2) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua hyväksyttävän syyn perusteella; tai

3) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin ir-

tisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta edellyttäen, että sanottua etuutta koskeva sopimus on tehty ennen 1 päivää elokuuta 1999;

4) aikana, jona edunsaajalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta.

Sen estämättä, mitä 9 c §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt edunsaaja säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Myös sellainen vuosina 1944—1946 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/1989) voimaantulosäännöksessä tarkoitettu oikeus eläkeiän valintaan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa olleiden säännösten mukaan, mutta joka ei viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 joko eläkettä hakieksaan tai muutoin kirjallisesti ilmoittanut valtiokonttorille niin hahuavansa, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla yhdenjakoisesti eläketapahtumaan saakka. Tämän lisäksi sellainen vuonna 1947 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut vastaava oikeus eläkeiän valintaan, mutta joka ei ollut tätä oikeuttaan käyttänyt viimeistään 30 päivään kesäkuuta 1999 mennessä, voi saada yksilöllistä varhaiseläkettä 59 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla yhdenjakoisesti eläketapahtumaan saakka.

Tämän lain 10 b §:ää sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki**valtion perhe-eläkelain 5 § :n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/1968)
 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 103/1990 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon edunjättäjän eläkkeen yhteensovituksesta johtuvaa vähennystä.

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. *Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen valtion eläkelaiissa tarkoitettu työttömyyseläke tai saman lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty valtion eläkelain 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen.* Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon edunjättäjän eläkkeen yhteensovituksesta johtuvaa vähennystä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.